

'Thuis taal oorzaak van grootste deel taalfouten'

GRONINGEN- 'schapen fon ik leuk
ik fon dekkie klimen ook leuk.
in de koonijen fon ik leuk'.

Het verslag van een eersteklasser van de basisschool in Visvliet over het bezoek aan een kinderboerderij. 'Dekkie klimen' is overduidelijk Gronings dialect en staat voor 'het hekje klimmen' in de Nederlandse standaardtaal. De verschrijving 'fon' is voor tweërlei uitleg vatbaar: de uitgang 'd' of 't' wordt in het Gronings altijd weggelaten, maar ook in het Nederlands gebeurt dit steeds vaker. De 'v' vervangen door 'f' gebeurt onder invloed van het nabijgelegen Friese taalgebied. 'In' in de laatste regel staat voor 'en' en is ook typisch een Groningisme.

Zo heeft streektaalfunctionaris in de provincie Groningen Siemon Reker (destijds tijdelijk in dienst bij het onderwijsvoorrangsg gebied in de stad Groningen) 159 brieven van leerlingen van één basisschool in Visvliet en twee scholen in de stad Groningen ontleed. Hij concludeert dat de meeste taalfouten terug te voeren zijn op de thuis taal, het Gronings dialect. "Het dialect vormt een grotere handicap voor de beheersing van de geschreven Nederlandse taal dan de meestal veel méér in het nieuws staande spelling-problematiek", aldus Reker. Ondanks alle mooie woorden, besteden leerkrachten nauwelijks aandacht aan de thuis taal. De onderwijzers moeten zich volgens hem niet meer richten op 'bestrijding van het dialect', maar beide taalsystemen onderscheiden en volwaardig behandelen. Overigens is het leren van de Nederlandse taal het voornaamste doel van de lagere school en daarom is het wel logisch dat het dialect in de hogere klassen minder aandacht krijgt.

Siemon Reker heeft zijn bevindingen neergelegd in de brochure "Nederlands, Gronings en de basisschool", bedoeld als discussiestuk voor het onderwijsveld. "Dat er gelijk allerlei dingen veranderen verwacht ik niet, maar als de leerkrachten oog hebben voor deze problematiek, dan hebben we al heel wat gewonnen", vindt Reker.

Uit onderzoek elders in het land is gebleken dat dialectsprekers benadeeld zijn in het onderwijs. Ze blijven vaker zitten en gaan meer naar lagere vormen van voortgezet onderwijs. Reker is niet de eerste die een onderzoek verrichtte naar Groningismen in het basisonderwijs, maar wel de eerste echte Groninger die dat deed. Aan de Groninger universiteit zijn de afgelopen jaren meerdere onderzoeken verricht, maar alle door 'Hollanders'. De eerste rapportage uit 1980 repte over een percentage van Groningse fouten van ruim twintig procent.

Twee jaar later kwam een ander onderzoek tot 26,2 procent en nog een jaar later werd er 31,6 procent gescoord. Volgens Reker is de stijging vooral te wijten aan het feit dat elke volgende onderzoeker meer kennis van het Gronings bezat en daardoor meer fouten kon verklaren.

Reker komt tot een percentage van 43 procent Groningse fouten, gevolgd door een percentage van 36 voor spelfouten. Uitgesplitst in lagere en hogere klassen van het basisonderwijs blijkt dat in de loop der jaren het aantal spelfouten duidelijk afneemt, maar het aandeel in Groningse fouten relatief gezien toeneemt, hetgeen erop wijst dat de dialectfouten zich vastzetten in het geheugen van het kind. "De cijfer schreeuwen om aandacht voor de dialectfactor, ook anno 1984", betoogt Reker.

Hij trekt de conclusie dat het onderwijs beduidend minder

greep op verbetering van de Groningse fouten gedurende de lagere schoolloopbaan heeft dan op andere fouten. "Alles wijst erop, dat de leerkrachten met hun aanpak het minst succesvol zijn bij het grootste probleem", stelt Reker.

Een onderzoekje onder leerkrachten leverde een schril contrast tussen woorden en daden op. Zo'n driekwart van de kleuterleidsters en leerkrachten op lagere scholen verklaarden bij het onderwijzen van de Nederlandse taal 'dikwijls/altijd' gebruik te maken van het dialect. In de praktijk ligt het anders, ontdekte Reker. Per honderd lesminuten werd gemiddeld nog geen driekeer dialect gebruikt.

Om de houding van de leerkracht te verbeteren moet er op de opleidingen voor onderwijzers meer aandacht worden besteed aan de thuis taal in het onderwijs. Op de twee pedagogische academies basisonderwijs (pabo) in de stad Groningen geeft de provinciale streektaalfunctionaris inmiddels incidenteel les aan eindexamenkandidaten. Van streek tot streek zouden er cursussen opgezet moeten worden om in te kunnen spelen op de specifieke problemen van elk dialect. De al werkzame onderwijskrachten moeten bijgeschoold worden in dit facet van het onderwijs en er zou nu vast een aantal extra leerkrachten ingezet moeten worden als 'gangmakers'.